

5. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 березня 2003 р. № 638-IV // [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon5rada.gov.ua/laws/show/638-15>
6. Каган М. С. Человеческая деятельность / Моисей Самойлович Каган. – М. : Политиздат. – 1974. – 328 с.
7. Канцір В. С. Філософія міжнародного тероризму: правовий вимір : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.12/ В. С. Канцір. – Львів, 2011. – 37 с.
8. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность : [учеб. пособ. для студ.] / А. Н. Леонтьев. – М. : Смысл; Академия, 2004. – 346 с.
9. Прыгунов П. Я. Организационно-психологические особенности профилактики терроризма в мегаполисах / Павел Яковлевич Прыгунов // Императивы розвитку цивілізації. – 2013. – № 1. – С. 54–58.
10. Рижов І. М. Акмеологічні засади антитерористичної діяльності / І. М. Рижов // Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»: Збірник наукових праць – К. : НАУ, 2013. – № 1 (26) – С. 31–36.
11. Рижов І. М. Щодо необхідності формалізації профілактики тероризму / І. М. Рижов // Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія «Право». – 2014. – № 29, том 2. – С. 149–153.
12. Рижов І. М. Профілактично-правові підходи запобігання тероризму / І. М. Рижов, Б. Д. Леонов // Інформація і право. – 2013. – № 1 (7). – С. 158–162.
13. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб. : Питер, 1999. – 720 с.
14. Строгий В. І. Запобігання радикалізму і тероризму: міжнародний досвід і національний вимір / В. І. Строгий // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2013. – № 2. – С. 515–521.
15. Трофімов С. А. Теоретико-правові засади антитерористичної діяльності / С. А. Трофімов // Вісник ХНУВС. – 2012. – № 1 (56). – С. 154–160.
16. Філософський словник/ [за ред. В. І. Шинкарука]. – [2 вид., перероб. і доп.]. – К. : Голов. ред. УРЕ, 1986. – 800 с.

* *Кучерук Михайло Миколайович – співробітник Управління Служби безпеки України в Донецькій області.*

УДК 343.263.2+303.064

Микола Самбор *

**ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ КОНТРОЛЮ
ЯК ОДНОГО З ОБОВ'ЯЗКІВ, ЩО ПОКЛАДАЮТЬСЯ НА ПІДОЗРЮВАНОВОГО,
ОБВИНУВАЧЕНОГО ПІД ЧАС ОБРАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ
У ВИГЛЯДІ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ, ЗА НОРМАМИ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ**

У статті досліджуються питання використання електронних засобів контролю під час обрання до підозрюваного чи обвинуваченого запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту. Аналізуються норми Кримінального процесуального кодексу України щодо порядку застосування електронних засобів контролю. За результатами дослідження формується точка зору про те, що застосування електронних засобів контролю має дві складові: 1) процесуальну; 2) адміністративну, до якої входить і технічний бік застосування цих засобів. Пропонується необхідність внесення відповідних змін до КПК України щодо регулювання порядку, правил та умов застосування електронних засобів контролю під час обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту.

Ключові слова: електронний засіб контролю, домашній арешт, кримінальний процес, обов'язок, право.

Самбор Н. А. Применение электронных средств контроля как одной из обязанностей, возлагаемых на подозреваемого, обвиняемого при избрании меры пресечения в виде домашнего ареста, по нормам Уголовного процессуального кодекса Украины.

В статье исследуются вопросы использования электронных средств контроля при избрании в отношении подозреваемого или обвиняемого меры пресечения в виде домашнего ареста. Анализируются нормы Уголовного процессуального кодекса Украины относительно порядка применения электронных средств контроля. По результатам исследования формируется точка зрения о том, что применение электронных средств контроля имеет две составляющие: 1) процессуальную; 2) административную, в которую входит и техническая сторона применения этих средств. Предлагается необходимость внесения соответствующих изменений в УПК Украины относительно регулирования порядка, правил и условий применения электронных средств контроля при избрании меры пресечения в виде домашнего ареста.

Ключевые слова: электронное средство контроля, домашний арест, уголовный процесс, обязанность, право.

Sambor M. A. The use of electronic monitoring as one of the duties assigned to the suspect, accused during a preventive measure in the form of house arrest, according to the norms of the Criminal Procedure Code of Ukraine.

The article investigates the use of electronic controls during the election to the suspect or accused preventive measure of house arrest. Analyzed the norms of the Criminal Procedure Code of Ukraine concerning the order of application of electronic controls. The study formed the view that the use of electronic control has two components: 1) procedural; 2) administrative, which includes the technical side and the use of these tools. Proposes that amendments made to the Code of Ukraine on regulation of the procedure, rules and conditions for the use of electronic controls during preventive measure in the form of house arrest.

Keywords: electronic means of control, house arrest, criminal procedure, duty, right.

Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року (далі – КПК України) [1] ввів у юридичну практику раніше невідомі новели, пов'язані із застосуванням на етапі досудового та судового розслідування нових запобіжних заходів. У своїй більшості новели нового кримінального процесуального законодавства України пов'язані із новітніми технологіями.

Норми КПК України від 13 квітня 2012 року істотно різняться із процесуальними нормами Кримінально-процесуального кодексу України, що був прийнятий у далекому 1960 році та діяв понад 20 років за незалежності України. Не будемо акцентувати увагу на умовах прийняття нового КПК України, зазначимо, лише те, що норми даного процесуального закону викликали до життя нові форми та методи процесуальної діяльності, які не були властиві кримінально-процесуальній діяльності нашої країни. В контексті сказаного слід відзначити, що норми досліджуваного КПК України досить часто засвідчують ту обставину, котра у народі характеризується старим прислів'ям «бігти попереду потяга». Перш ніж ввести такі зміни у юридичну практику, слід було б вирішити питання належного технічного та технологічного забезпечення.

Такими елементами, котрі не завжди відповідають стану науково-технічного прогресу (точніше, запровадження технологій у суспільне життя), який ми маємо (саме маємо, а не до якого прагнемо) є впровадження новітніх телекомунікаційних технологій у кримінальне процесуальне законодавство. Це і проведення у режимі відеоконференції при трансляції з іншого приміщення процесуальних дій (дистанційне досудове розслідування), і застосування електронних засобів контролю. Перш за все слід сказати собі, наскільки ми з технічного боку готові до впровадження таких технологій. Впровадження самого Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР) поставило на порядок денний низку питань, пов'язаних із фінансуванням за рахунок відповідних статей витрат бюджету державних органів на

підключення до мережі *Internet*. Адже очевидним є та обставина, що ні представники законодавчої, ні виконавчої гілки влади не потурбувалися щодо виділення необхідних асигнувань на оплату підключення до мережі *Internet* всіх робочих місць посадових осіб (слідчих) органів досудового розслідування. На сьогодні у більшості випадків слідчі або керівники органів досудового розслідування самостійно сплачують кошти провайдером за підключення до мережі *Internet*. Разом з цим слід зазначити, що сам ЄРДР досить часто не працює, чи то через неможливість з'єднатися з відповідним сервером, чи то через його перезавантаженість, чи з інших технічних причин. Окрім цього, особливої уваги заслуговують питання реалізації запобіжних заходів, пов'язаних із застосуванням новітніх телекомунікаційних засобів. Адже норми КПК України крім того, що вказують на можливість використання таких засобів, аж ніяк не розкривають порядок та правила їх застосування як з технічного боку, так і з точки зору правового врегулювання.

Як наслідок, у правовій дійсності утворюється певний вакуум, який у правозастосовній діяльності доводиться заповнювати виключно за допомогою відповідних спроб і помилок уповноважених осіб. А це, як на наш погляд, неприпустимо. Вважаємо, що втілення у нормах права певних досягнень наукового прогресу повинно передбачати порядок, правила та умови застосування таких технічних засобів.

Слід зазначити, що у наукових дослідженнях вітчизняних юристів не знайшло належного висвітлення питання використання телекомунікаційних засобів на етапах досудового розслідування, зокрема, під час застосування запобіжних заходів, у тому числі й під час домашнього арешту.

Виходячи із вищевикладеного, *метою даної статті* є дослідження порядку та умов покладання на підозрюваного обов'язку носити електронний засіб контролю під час застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту.

Згідно ст. 181 КПК України домашній арешт полягає в забороні підозрюваному, обвинуваченому залишати житло цілодобово або у певний період доби. Домашній арешт може бути застосовано до особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за вчинення якого законом передбачено покарання у виді позбавлення волі. Ч. 3 ст. 181 КПК України стверджує про те, що ухвала про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту передається для виконання органу внутрішніх справ за місцем проживання підозрюваного, обвинуваченого. У свою чергу орган внутрішніх справ повинен негайно поставити на облік особу, щодо якої застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, і повідомити про це слідчому або суду, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження. Разом із застосуванням такого запобіжного заходу на підозрюваного чи обвинуваченого покладаються певні обов'язки, які останній повинен виконувати. У разі ж невиконання таких обов'язків до підозрюваного чи обвинуваченого може бути застосовано більш суворий запобіжний захід.

Вочевидь саме обов'язки, які покладаються на підозрюваного чи обвинуваченого, формують зміст такого запобіжного заходу, як домашній арешт. Однак, разом із визначенням обов'язків, які покладаються на підозрюваного чи обвинуваченого, визначальну роль відіграє їх дотримання. Адже у разі недотримання таких обов'язків нівелюється і сам запобіжний захід, а саме його мета, котра виявляється у виконання підозрюваним чи обвинуваченим його процесуальних обов'язків, а також усунення загроз, які містяться у ч. 1 ст. 177 КПК України.

Згідно п. 9 ч. 5 ст. 194 КПК України, якщо під час розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу, не пов'язаного з триманням під вартою, прокурор доведе наявність всіх обставин, передбачених ч. 1 ст. 194 КПК України, слідчий суддя, суд застосовує відповідний запобіжний захід, зобов'язує підозрюваного, обвинуваченого прибувати за кожною вимогою до суду або до іншого визначеного органу державної влади, а також виконувати один або кілька обов'язків, необхідність покладення яких була доведена прокурором, зокрема носити електронний засіб контролю (далі – ЕЗК).

Безперечним фактом є те, що застосування ЕЗК не було притаманним кримінально-процесуальному законодавству України, що діяло до листопада 2012 року. Дійсно,

сучасний прогрес має торкатися всіх сторін суспільного життя, й кримінальний процес не є виключенням, але для цього має бути належне нормативно-правове забезпечення.

Отже, такий запобіжний захід як домашній арешт допускає покладання на підозрюваного чи обвинуваченого такого обов'язку, як носіння ЕЗК.

Ст. 176 КПК України не вказує на те, що застосування електронних засобів контролю належить до одного із самостійних видів запобіжних заходів. Отже, застосування ЕЗК є нічим іншим як додатковим обов'язком, який може бути покладений на підозрюваного чи обвинуваченого, для забезпечення належного контролю за поведінкою особи, що у кінцевому результаті повинно забезпечити виконання завдань кримінального процесуального законодавства. Таким чином, на наш погляд, вирішення питання про покладення такого обов'язку, як носіння ЕЗК, повинно вирішуватися одночасно або після застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, що і відповідає законодавчим приписам.

Це підтверджується й нормою, яка міститься у п. 9 ч. 5 ст. 194 КПК України, де зазначається, що під час розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу суд може покласти на підозрюваного, обвинуваченого такий обов'язок, як обов'язок носити електронний засіб контролю.

Вважаємо за необхідне відзначити, що обов'язок носити ЕЗК відноситься не до певних обов'язків процесуального характеру, а скоріш до механізму забезпечення контролю за виконанням обов'язків, передбачених запобіжним заходом у вигляді домашнього арешту.

ЕЗК є нічим іншим, як певним технічним засобом телекомунікації у тому його розумінні, яке наводиться у Законі України «Про телекомунікації» [4] – обладнання, станційні та лінійні споруди, призначені для утворення телекомунікаційних мереж. Телекомунікаційна мережа, у свою чергу, – це комплекс технічних засобів телекомунікацій та споруд, призначених для маршрутизації, комутації, передавання та/або приймання знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого роду по радіо, проводових, оптичних чи інших електромагнітних системах між кінцевим обладнанням. Відтак, правила та умови застосування ЕЗК перш за все залежать не від їх правового регулювання, а від наявності відповідних технічних умов. У свою чергу повинні констатувати, що телекомунікаційні мережі загального користування (мобільний зв'язок) перебувають у власності та користуванні суб'єктів недержавної форми власності. Отже, контроль за виконанням відповідних обмежень, встановлених запобіжним заходом у вигляді домашнього арешту, здійснюється через суб'єктів господарювання недержавної форми власності. Отже, можемо зробити висновок про те, що реалізація мір державного примусу, якими є запобіжні заходи, зокрема контроль за дотриманням певних обмежень у кримінальному процесі здійснюється із використанням мереж, які перебувають у недержавній власності. Наступне, на що хочемо звернути увагу, це те, що в Україні не вся місцевість забезпечена належним покриттям телекомунікаційних мереж. Зв'язок, який існує, не завжди якісний. Це, у свою чергу, суттєво впливає на можливість застосування ЕЗК та ефективність роботи цих засобів в умовах ненадійного сигналу, належного покриття та інших чинників, у тому числі й особливостей споруд, стіни яких здатні поглинати радіохвилі, створювати перешкоди мережі телекомунікаційного зв'язку.

Для українців характерно намагатися бігти «попереду потяга», адже технологічне забезпечення впровадження ЕЗК у межах всієї України неможливе. Оскільки робота ЕЗК базується на роботі стільникової телекомунікаційної мережі, а остання має суттєві недоліки у роботі, зокрема зони покриття не забезпечують стабільного сигналу навіть у великих населених пунктах.

Таким чином змушені констатувати, що українська держава не у повній мірі готова (зокрема за рахунок державного фінансування) до впровадження новітніх технологій. Все це технічний бік застосування та роботи ЕЗК у кримінальному процесі. Переконані, що обов'язок носити ЕЗК під час застосування домашнього арешту, як запобіжного заходу, не є простим обов'язком для підозрюваного чи обвинуваченого, – такий обов'язок переслідує мету забезпечення контролю за виконанням обмеження встановленого домашнім арештом – заборони залишати місце проживання цілодобово чи у певний час доби.

З огляду на впровадження сучасних технологій надзвичайно важливими є положення ст. 195 КПК України, якими передбачається можливість застосування електронних засобів контролю. Застосування електронних засобів контролю полягає у закріпленні на тілі підозрюваного, обвинуваченого пристрою, який дає змогу відслідковувати та фіксувати його місцезнаходження. Такий пристрій має бути захищений від самостійного знімання, пошкодження або іншого втручання в його роботу з метою ухилення від контролю та сигналізувати про спроби особи здійснити такі дії. Електронні засоби контролю можуть застосовуватися: 1) слідчим на підставі ухвали слідчого судді, суду про обрання стосовно підозрюваного, обвинуваченого запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, якою на останнього покладено відповідний обов'язок; 2) працівниками органу внутрішніх справ на підставі ухвали слідчого судді, суду, якою щодо підозрюваного, обвинуваченого обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту. Отже, норми ст. 195 КПК України визначають суб'єктів, які уповноважені застосовувати електронні засоби контролю на підставі ухвали слідчого судді чи суду. При цьому жодної норми у КПК України, яка б передбачала порядок використання ЕЗК для досягнення мети його застосування, немає. Таким чином, виникає потреба у відомчому нормативно-правовому врегулюванні застосування ЕЗК.

Електронні засоби контролю застосовуються в порядку, встановленому Міністерством внутрішніх справ України. З цією метою МВС України прийняло наказ від 9 серпня 2012 року № 696 «Про затвердження Положення про порядок застосування електронних засобів контролю» [2]. Дійсно, положення зазначеного відомчого нормативно-правового акта містять у собі порядок виконання відповідної ухвали слідчого судді чи суду про застосування до підозрюваного, обвинуваченого чи підсудного електронних засобів контролю.

На перший погляд, складається враження, що порядок застосування електронних засобів контролю належним чином унормований.

Слідчий, працівник органу внутрішніх справ перед застосуванням електронного засобу контролю зобов'язаний під розпис роз'яснити підозрюваному, обвинуваченому правила користування пристроєм, техніку безпеки поводження з ним та наслідки його зняття або неправомірного втручання в його роботу з метою ухилення від контролю. Це процесуальний бік безпосереднього застосування електронного засобу контролю, якому має передувати технічна складова.

У відповідності до п. 2.3. Алгоритму дій слідчих і працівників органів внутрішніх справ по застосуванню електронних засобів контролю при організації функціонування системи електронного моніторингу за зональним [3], отримавши для виконання ухвалу слідчого судді, суду про обрання стосовно підозрюваного, обвинуваченого запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, якою на останнього покладено обов'язок носити ЕЗК, слідчий або співробітник оперативного підрозділу за його дорученням зобов'язаний: негайно супровідним листом за допомогою факсимільного зв'язку надіслати таку ухвалу до базового ОВС (відповідно до зони обслуговування) для взяття підозрюваного, обвинуваченого на облік і забезпечення здійснення електронного контролю за його поведінкою. У супровідному листі викладаються пропозиції щодо практичного застосування обмежень поведінки підозрюваного, обвинуваченого (вказуються місця, які підконтрольній особі забороняється відвідувати, наприклад, адреси розважальних, навчальних закладів або будинків, де мешкають, працюють особи, з якими заборонено спілкуватися). При зберіганні електронних браслетів у черговій частині базового ОВС (мається на увазі орган внутрішніх справ, у якому встановлена відповідна система моніторингу) у супровідному листі також викладається клопотання про надання дозволу на отримання електронних пристроїв. Копія ухвали слідчого судді, суду, завірена начальником ОВС, направляється поштою або передається нарочним. Із сумом змушені констатувати, що за 3 роки правозастосовної практики за нормами нового КПК України, наприклад у Чернігівській області, лише у 2 відділах встановлена відповідна система спостереження. Інші відділи у разі надходження подібних ухвал, повинні зробити наступне: поїхати до обласного центру та взяти відповідні засоби, необхідні для встановлення ЕЗК, поїхати до базового ОВС, де встановлена система моніторингу, взяти сам ЕЗК, після чого прибути на місце, яке підозрюваному чи обвинуваченому заборонено залишати, здійснити

заміри, які визначають можливість ефективної роботи електронних засобів контролю у цьому регіоні. І лише після цього прибути до базового ОВС разом із підозрюваним чи обвинуваченим, де останньому одягнуть ЕЗК та після цього доставити підозрюваного чи обвинуваченого до місця, яке йому заборонено залишати. Наразі кошти на це нічим не передбачені.

Також у відповідності до п. 2.3.2. Алгоритму дій слідчих і працівників органів внутрішніх справ по застосуванню електронних засобів контролю при організації функціонування системи електронного моніторингу за зональним принципом, що містяться у додатку до доручення МВС України від 27.09.2013 року № 16725/Зр, за підписом начальника ОВС надсилається службова телеграма про надходження ухвали слідчого судді, суду керівництву ГУМВС, УМВС. У свою чергу керівником ГУМВС, УМВС надається доручення підрозділу матеріального забезпечення ГУМВС, УМВС забезпечити вивчення технічної можливості застосування ЕЗК за місцем дозволеного перебування підозрюваного, обвинуваченого (покриття сигналу GSM, наявність стійкого сигналу GPS, достатньої кількості базових станцій (не менше 3-х) для визначення його позиціонування при нетривалій відсутності сигналу GPS) та за необхідності надати методичну та практичну допомогу ОВС у застосуванні ЕЗК. За результатами вивчення складається висновок щодо технічної можливості застосування ЕЗК, який надається керівникові ОВС, на території якого проживає підозрюваний, обвинувачений, для передачі слідчому чи оперативному працівнику. При отриманні позитивного висновку підрозділу матеріального забезпечення ГУМВС, УМВС щодо технічної можливості застосування ЕЗК працівники ОВС повинні заздалегідь повідомити підозрюваного, обвинуваченого та його захисника про наміри застосувати ЕЗК, умови та порядок їх використання, а також забезпечити явку підозрюваного, обвинуваченого до ОВС. А при отриманні висновку підрозділу матеріального забезпечення ГУМВС, УМВС щодо технічної неможливості застосування ЕЗК письмово повідомити про це слідчого суддю, суд, що виніс ухвалу, а також слідчого, яким здійснюється досудове розслідування в кримінальному провадженні або суд, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження.

Як можна побачити із такого алгоритму дій, спочатку приймається процесуальне рішення про застосування ЕЗК під час запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, а вже потім досліджуються питання технічної можливості застосування ЕЗК. У наслідок такого нормативно-правового алгоритму спостерігається алогічний ланцюг застосування до підозрюваного чи обвинуваченого певних обмежень та засобів контролю за дотриманням підозрюваним чи обвинуваченим таких обмежень.

Крім того, існуючий порядок застосування ЕЗК для контролю за дотриманням підозрюваним чи обвинуваченим обмежень, встановлених запобіжним заходом у вигляді домашнього арешту, наражається на прогалину у законодавстві щодо внесення змін до обов'язків, які покладаються на підозрюваного чи обвинуваченого відповідною ухвалою слідчого судді чи суду, у зв'язку із неможливістю застосувати ЕЗК.

Слід розмежовувати, що у відповідності до п. 9 ч. 5 ст. 194 КПК України носіння ЕЗК може бути обов'язком підозрюваного чи обвинуваченого, а також згідно ч. 5 ст. 181 КПК України правом органів внутрішніх справ на використання ЕЗК з метою контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом.

Разом із цим у ст. 181 КПК України для використання органами внутрішніх справ ЕЗК для контролю за поведінкою підозрюваного чи обвинуваченого ЕЗК немає застережень щодо необхідності покладання такого обов'язку на підозрюваного чи обвинуваченого. А згідно з теорією права, наявність права у одного суб'єкта є результатом встановлення певного обов'язку для іншого суб'єкта.

На підставі вищевикладеного доходимо висновку про те, що використання ЕЗК має дві складові: процесуальну, що закріплена у ст. 194 КПК України, та адміністративну, яка випливає зі змісту ст. 181 КПК України. Адміністративна складова використання ЕЗК є нічим іншим як прийняттям відповідних адміністративних рішень органами внутрішніх справ про реалізацію процесуального рішення щодо покладання обов'язку носити ЕЗК підозрюваному чи обвинуваченому, відносно яких обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту. Поряд із цим вважаємо, що саме адміністративна складова застосування ЕЗК є базисною для прийняття

процесуального рішення про встановлення обов'язку носити ЕЗК, у межах якої має знаходитися й технічна складова визначення можливості та доцільності використання ЕЗК для контролю за дотриманням обмежень, встановлених запобіжним заходом у вигляді домашнього арешту.

Обидві складові взаємопов'язані, без першої не може бути другої і навпаки.

На наш погляд, логічним та цілком виправданим, як з технічного боку, так і з урахуванням процесуальної та адміністративної складової, було б перед підготовкою клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту із покладанням на підозрюваного чи обвинуваченого обов'язку носити ЕЗК отримати відповідний висновок про наявність самих ЕЗК та технічну складову ефективності застосування ЕЗК у тій чи іншій місцевості, де перебуватиме підозрюваний чи обвинувачений.

Підсумовуючи вищевикладене, вважаємо, що застосування ЕЗК та покладення на підозрюваного чи обвинуваченого обов'язку носити ЕЗК під час обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, належним чином не урегульовано нормами кримінального процесуального законодавства України, що створює ряд можливих причин для зловживань. Крім того, вважаємо за необхідне внесення відповідних змін до КПК України щодо визначення чіткої процедури прийняття рішення про покладення обов'язку носити ЕЗК на підозрюваного чи обвинуваченого під час обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, а також права органів внутрішніх справ щодо використання ЕЗК для контролю за дотриманням обмежень, встановлених домашнім арештом. Під час прийняття таких змін необхідно: 1) врахувати питання щодо технічної можливості застосування ЕЗК у відповідній місцевості. З цією метою перед внесенням до суду чи слідчого судді клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту із покладанням на підозрюваного чи обвинуваченого обов'язку носити ЕЗК отримувати в уповноважених органах висновки (із обов'язковим залученням технічних спеціалістів підприємств, установ чи організацій, у власності чи користуванні яких знаходяться відповідні телекомунікаційні мережі, що забезпечують роботу ЕЗК, а також представників органів чи установ, які здійснюватимуть контроль за дотриманням обмежень, встановлених запобіжним заходом у вигляді домашнього арешту) щодо якості роботи ЕЗК у відповідній місцевості та приміщеннях; 2) з'ясувати наявність вільних ЕЗК для їх використання; 3) під час винесення відповідної ухвали слідчого судді чи суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту не лише визначати обов'язок носити ЕЗК для підозрюваного чи обвинуваченого, а й чітко кореспондувати такий обов'язок із правом органів внутрішніх справ чи відтепер поліції використовувати ЕЗК для контролю за дотриманням обмежень, встановлених домашнім арештом. Вважаємо, що лише за таких умов можливе застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту із покладанням на підозрюваного чи обвинуваченого обов'язку носити ЕЗК із дотриманням проголошених Конституцією та законами України, у тому числі й нормами КПК України, принципів верховенства права, законності, невтручання у приватне життя, поваги до людської гідності, забезпечення свободи та особистої недоторканності.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України» : чинне законодавство з 19 листопада 2012 року: (офіц. текст). – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2012. – 382 с. – (Кодекси України).

2. Про затвердження Положення про порядок застосування електронних засобів контролю: наказ МВС України від 9 серпня 2012 року № 696 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1503-12/print1446455946194234>

3. Доручення МВС України від 27.09.2013 р. № 16725/Зр «Алгоритм дій слідчих і працівників органів внутрішніх справ по застосуванню електронних засобів контролю при організації функціонування системи електронного моніторингу за зональним принципом».

4. Про телекомунікації: Закон України від 18 листопада 2003 р. № 1280-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>

** Самбор Микола Анатолійович – кандидат юридичних наук, начальник сектору Прилуцького відділу поліції Головного управління Національної поліції в Чернігівській області.*